

Beretningen om "Dorra Haal"

"Dorra Haal" blev født i 1808 på en gård i Hahl i Sevel sogn. "Dorra" er den jyske dialekt for Dorthe. "Haal" refererer til gården i Hahl, hvor hun blev født. I virkeligheden var hun døbt Dorthe Larsdatter.

Bortset fra en kort periode, hvor familien var ejer af en gård, levede den i dyb fattigdom. Dorthe blev konfirmeret i Sevel Kirke og kom derefter ud at tjene på forskellige gårde. På "Himmestrup" i Hjerminde Sogn blev hun gravid med Christen Nielsen fra Fallesgårde og fødte 30 år gammel en datter, som blev døbt Marie Margrethe Christensdatter. På dette tidspunkt blev Dorthe Larsdatter indsidder (lejer) af et lille hus på Egelund Hede, hvor hun boede med barnet og sin gamle mor. Her levede de af fattighjælp, og det Dorthe kunne tjene som daglejer rundt om på gårdene. Ind imellem tjente den gamle kone også lidt ved at karte og spinde for folk, men utvivlsomt levede de to kvinder og barnet i dybeste fattigdom. Da rygtet om de hærgende og plyndrende slaver nåede sognet, blev Dorthe opsøgt af en gårdejer på egnen, hvis eneste søn havde meldt sig til borgervæbningen. Faderen frygtede for sønnens liv og førlighed og ville have ham udskiftet med en anden. Han hyrede derfor Dorthe til at møde ved delingen i Gedhus i stedet for sønnen. Til gengæld lovede gårdmanden, at han ville sørge for hendes gamle mor samt datteren, hvis hun faldt i krigen, og hvis hun kom hjem som en stakkel (invalid), skulle han sørge for hende med. – Dorthe fik ind på aftalen og drog af sted til Gedhus.

Som bekendt viste det sig, at rygtet om den fremstormende slavehær ikke havde noget på sig, så Dorthe kom aldrig i krig, men hun, der ellers var allerlavest på den sociale rangstige, har sikkert vundet anseelse på grund af sit mod. Selv yndede hun at fortælle om, da hun var i "krigskaal ved æ' Gedhus".

Med sin indsats har Karup fundet hende værdig til at være med til at danne Karups historiske profil – samt efter al sandsynlighed at fremstå som Danmarks første kvindelige soldat!

Efterskrift: Gårdmandssønnen, hvis navn var Peter Christensen, undgik trods faderens omsorg ikke sin skæbne. Han faldt senere ved Dybbøl i 1864.

Projektet er støttet af følgende sponsorer:

Jyske Bank

Danske Bank

Nordea

Træskulpturen af er rejst af Turistforeningen for Viborg & Omegn og udført af kunstneren Søren Brynjolf.

Beretning om "Slavekrigen"

I tiden omkring Frederik den VII's overtagelse af tronen i januar 1848 opstod der i hertugdømmene Slesvig og Holsten et ønske om at opnå en fri forfatning. I løbet af vinteren blev der afholdt mange protestmøder med ønske om medbestemmelse, således også i Rendsborg, hvor man den 18. marts blev enige om at sende en deputation til kongen i København.

På trods af forhandlinger med respektive ministre måtte deputationen rejse hjem uden resultater, hvilket dermed var indledningen til 3-årskrigen mellem Danmark og Tyskland (1848-51). Rygter spredtes hurtigt! Dengang læste den jævne dansker ikke avis, men fik nyhederne mundtligt, således også den nyhed, at oprørerne havde løsladt 600 fanger (også kaldet "slaver") fra fængslet i Rendsborg, og at disse slaver var på vej nordpå, hærgende og plyndrende. At rygten var falsk, fandt man først ud af senere.

Jo længere rygterne nåede op i Jylland, jo værre blev indholdet, og da den danske hær i forvejen var engageret i Slesvig Holsten, måtte hver by tage vare på sig selv og opstille en borgervæbning til forsvar af "liv og ejendom".

Sidst i marts nåede rygten om de hærgende og plyndrende slaver til sognet, og der blev straks indkaldt til et møde, hvor 66 mand meldte sig frivilligt til en borgervæbning. De blev tilmeldt med de våben, de havde, - for de flestes vedkommende høleer, forke og sabler, nogle få havde endda en bøsse. Da borgervæbningen 8 dage efter var oppe på 74 mand, blev det besluttet at holde øksercits og træning flere steder i sognet hver søndag formiddag.

En måned senere kom der ordre fra højeste sted om at oprette en deling af unge ugifte mænd. Delingen blev på 31 mand og skulle tage opstilling ved Gedhus syd for Karup. Ved fremmødet kom der 30 mænd - den 31., som mødte op, var en kvinde - hendes navn var "Dorra Haal".

I hvor lang tid delingen var opstillet, ved vi ikke, men på et tidspunkt blev det klart, at det hele kun var et rygte, som havde skabt hele det postyr, som af eftertiden fik den ironiske betegnelse "Slavekrigen".

Der spejdes efter fjenden. (Hans Smidb, ca. 1894, Skive Kunstmuseum).